

**การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและ
ผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย**
**A STUDY ON BEHAVIOR OF ACCEPTING
THE AIDS PATIENTS AND
THE HIV INFECTED PERSONS IN THAILAND**

วันทนี๋ วาสิกะสิน

Vuntanee Vasikasin

สุรางค์รัตน์ วศินารมณ

Surangrat Vasinarom

กิตติยา รัตนากร

Kittiya Ratanakorn

สุดสงวน สุธีสร

Sudsanguan Suthisorn

คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Faculty of Social Administration, Thammasat University

(ได้รับเมื่อ มกราคม 2541)

บทคัดย่อ

การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย มีวัตถุประสงค์ที่สำคัญ 3 ประการคือ ประการแรก ศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมของประชากรที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ ประการที่สอง ศึกษาอิทธิพลของสื่อประเภทต่างๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดการยอมรับ/หรือต่อต้านผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ ประการสุดท้าย เป็นการศึกษานโยบายเพื่อส่งเสริมให้สังคมมีพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในทุกรูปแบบ วิธีการศึกษาประกอบด้วย การวิจัยภาคสนาม และการศึกษากรณีตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มหญิงที่สมรสแล้วซึ่งอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมีความรู้ไม่ถูกต้อง ไม่กลัวต่อการติดเชื้อ การศึกษาอิทธิพลของสื่อประเภทต่าง ๆ ซึ่งส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์พบว่าไม่สัมพันธ์กับพฤติกรรมที่แสดงต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ทั้งเพศชายและหญิง และพบว่า สื่อแต่ละประเภทมีอิทธิพลและสร้างพฤติกรรมการรับรู้เรื่องเอดส์แก่ประชาชนไม่เท่ากัน คือ ประชาชนในภาคเหนือและภาคตะวันตกจะได้รับข้อมูลข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ภาคตะวันออกได้รับจากสื่อวิทยุ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลางและภาคตะวันตกได้รับรู้จากสื่อหนังสือพิมพ์ ในขณะที่ภาคเหนือและภาคตะวันตกได้รับจากสื่อโปสเตอร์ สำหรับแนวทางการส่งเสริมให้สังคมมีพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์นั้นต้องดำเนินการผ่านสื่อ โดยเน้นการผลิตสื่อที่มีผลต่อการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่นด้วย ซึ่งผลจากการศึกษาสรุปได้ว่า สื่อทุกประเภทยังคงมีความสำคัญต่อการสร้างพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในชุมชน

ABSTRACT

A study on the behavior of accepting the AIDS patients and the HIV infected persons in Thailand has three main objectives. The first objective is to study the social factors on the people's accepting behavior for the patients and the AIDS infected persons consist of various aspects i-e sex, marital status, education, age, career. The second objective is to study the various media such as TV, radio, newspaper and poster which one is very influential for the accepting behavior. The last is to study the best way

to promote the accepting behavior of people toward the AIDS patients and the HIV infected persons. The methodology of this study are the field survey and the case study. The result of this study has covered three objectives; such as for the first objective has founded that the most remarkable one is the married women, considered a risky group. They don't have the correct perception nor fear of the infection. For the second objective has founded that the media are irrelevant to the behavior towards the patients and the infected persons both male and female. Moreover some sorts of media have uneven influence and acknowledgement to the people. People in different parts of the country receive information from different types of media; in the North and the West, they receive the information from TV the most; the East from radio; the Northeast, the Central and the West from the newspaper. The people in the North and the West learn about the AIDS from posters more than those in any other parts. For the last objective has founded that the way to promote the accepting behavior toward the patients and the HIV infected is to work through the mass media especially the media which put the effort on the accepting behavior and consistently with the domestic culture. The conclusion of the study found that the media is still very importance for the accepting behavior of the AIDS patients and the HIV infected persons.

คำนำ

เป็นที่ตระหนักกันดีแล้วว่า “เอดส์” เป็นโรคที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคล การแก้ไขปัญหาโรคเอดส์ จึงอยู่ที่การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมทางเพศของคนในสังคม หน่วยงาน ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างร่วมมือกันรณรงค์ผ่านสื่อมวลชนในรูปแบบต่างๆ เพื่อให้ประชาชนมีความ เข้าใจในโรคเอดส์ การอยู่ร่วมกันกับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เพราะ บุคคลเหล่านี้จำเป็นต้องใช้ชีวิตร่วมกันกับคนอื่น ๆ ในสังคม และในการรณรงค์เกี่ยวกับโรคเอดส์ที่ ผ่านมา พบว่าเป็นการรณรงค์ที่สร้างความน่ากลัวให้กับสังคม ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการยอมรับ ผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย จึงมีความจำเป็นโดยเฉพาะเรื่อง “การยอมรับ” ซึ่งใน ที่นี้หมายถึงพฤติกรรมต่าง ๆ ที่แสดงออกของบุคคลอื่น ๆ ถึงผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ เช่น

การพูดคุยกับผู้ป่วย ผู้ติดเชื้อเอดส์อย่างปกติ การยอมรับว่ามีผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในครอบครัว หรือในชุมชน ไม่แสดงท่าทางรังเกียจ ให้ความร่วมมือและยินดีที่จะช่วยเหลือผู้ป่วยเอดส์ตามสมควร หรือการร่วมกันรณรงค์ให้ผู้อื่นได้เข้าใจหรือมีความรู้เกี่ยวกับโรคเอดส์ ความเข้าใจในสาเหตุและที่มาของการเป็นโรคนี้นรวมทั้งการติดเชื้อ การแสดงท่าทีหรือพฤติกรรมที่เป็นการให้กำลังใจมากกว่าการกล่าวโทษและตำหนิตายนเหล่านี้ โดยเฉพาะพฤติกรรมของคนทั่วไปในชุมชนมีความสำคัญไม่น้อยไปกว่าครอบครัวของผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ เพราะถือเป็นการสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญยิ่งสำหรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์

การดำเนินการวิจัย

1. การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูล

ศึกษาและค้นคว้าจากเอกสารและงานวิจัยเกี่ยวกับโรคเอดส์และสื่อต่าง ๆ ที่ใช้ในการรณรงค์เกี่ยวกับโรคเอดส์ ได้แก่ โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์ โปสเตอร์ แผ่นป้าย และแผ่นพับ

2. ข้อมูลภาคสนาม

โดยการสัมภาษณ์ประชาชนที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา ตามแบบสอบถามที่กำหนดขึ้น และสัมภาษณ์เจาะลึกกลุ่มตัวอย่างผู้นำชุมชนด้วยแบบสัมภาษณ์ รวมทั้งผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ ซึ่งถือเป็นกรณีศึกษาตัวอย่าง

3. พื้นที่ที่ทำการศึกษา

กำหนดพื้นที่ที่ศึกษาในทุกภาคของประเทศไทยโดยพิจารณาจากจังหวัดที่มีสถิติผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในอัตราสูงและต่ำรวม 10 จังหวัด สามารถแยกเป็นภาคได้ดังนี้

ภาคเหนือ ได้แก่ จังหวัดเชียงใหม่ และจังหวัดพิษณุโลก

ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ จังหวัดอุดรธานี และจังหวัดหนองคาย

ภาคกลาง ได้แก่ จังหวัดสุพรรณบุรี และกรุงเทพมหานคร

ภาคตะวันตก ได้แก่ จังหวัดกาญจนบุรี

ภาคตะวันออก ได้แก่ จังหวัดชลบุรี

ภาคใต้ ได้แก่ จังหวัดสงขลา และจังหวัดระนอง

4. ประชากรที่ศึกษา

ประกอบด้วยประชากรกลุ่มตัวอย่าง 3 กลุ่ม ได้แก่

- 4.1 ประชาชนที่มีอายุระหว่าง 20-65 ปี ไม่จำกัดเพศ และวุฒิการศึกษา หรือข้อมูลส่วนบุคคลอื่น ๆ ยกเว้นต้องเป็นผู้ที่มีภูมิลำเนาอยู่ในพื้นที่ที่ศึกษา จำนวนทั้งสิ้น 1,000 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling)
- 4.2 ผู้นำชุมชน สุ่มตัวอย่างจากผู้นำชุมชนทั้งในเขตชั้นในและชั้นกลางในกรุงเทพมหานคร รวม 24 เขต ๆ ละ 2 คน รวมทั้งสิ้น 48 คน และผู้นำชุมชนจังหวัดต่าง ๆ ที่กำหนดไว้ในข้อ 3 จังหวัดละ 2 คน 10 จังหวัด จำนวน 20 คน รวมจำนวนตัวอย่างที่เป็นผู้นำชุมชนทั้งสิ้น 68 คน โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (Depth interview)
- 4.3 กรณีศึกษาตัวอย่างเลือกจากชุมชนที่มีผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ที่ได้รับการยอมรับและไม่ยอมรับจากคนในชุมชน รวม 5 กรณีศึกษา

5. การเก็บและการบันทึกข้อมูล

ใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ โดยดำเนินงานภาคสนามระหว่างเดือนมีนาคม-พฤษภาคม 2540

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพฤติกรรมกรรมการยอมรับผู้ป่วย และผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทยพบว่า ปัจจัยด้านสังคมของประชากรที่มีต่อการแสดงพฤติกรรมกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ คือ ความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องและไม่ถูกต้อง ปรากฏในกลุ่มประชากรที่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ทั้ง 2 กลุ่ม โดยเฉพาะกลุ่มเพศหญิงที่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ มีรายได้ตั้งแต่ 5,001 บาท จบการศึกษาระดับประถมศึกษา และอาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งประชากรทั้ง 2 ภาคนี้ เป็นกลุ่มที่มีความกลัวต่อการติดเชื้อด้วย แต่ผู้ที่กลัวการติดเชื้อ พบว่าเป็นเพศชายที่สมรสแล้ว ไม่มีงานทำ ไม่มีรายได้ รวมทั้งผู้ที่มีรายได้ไม่เกิน 5,000 บาท มีการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือ นอกจากนี้

ยังพบว่า ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจต่อโรคเอดส์ถูกต้องมีเพียงร้อยละ 21.4 ของประชากรที่ศึกษา และร้อยละ 78.6 ยังมีความรู้ไม่ถูกต้อง ดังนั้น ความรู้ความเข้าใจจึงเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อการแสดงพฤติกรรม การยอมรับและการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

ในด้านสื่อที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกของประชาชนต่อการยอมรับหรือไม่ยอมรับ ผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์นั้น จากการศึกษาพบว่า โทรทัศน์เป็นสื่ออันดับหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทั้งทางบวกและลบ ส่วนหนังสือพิมพ์และแผ่นป้ายมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมทั้ง 10 ด้าน คือ การรับรู้เรื่องเอดส์ ความระมัดระวังเพื่อไม่ให้เป็นเอดส์ การหลีกเลี่ยงไม่ใกล้ชิดกับผู้ติดเชื้อหรือสงสัยว่าเป็นเอดส์ การรังเกียจผู้ติดเชื้อและผู้ป่วยเอดส์ ความรู้ดีกว่าเอดส์ไม่ได้ติดต่อโดยง่าย การใช้ชีวิตอยู่ในสังคมร่วมกับผู้ป่วยเอดส์ได้อย่างปกติ การมีส่วนร่วมในการณรงค์กับโรคเอดส์ เอดส์เป็นโรคน่ากลัวที่สุด ความวิตกกังวลเกี่ยวกับโรคเอดส์ และความเข้าใจโรคเอดส์ได้อย่างชัดเจน แสดงให้เห็นว่าสื่อแต่ละประเภทให้คุณค่าและมีผลของการเผยแพร่ไปยังประชากรเป้าหมายต่างกัน อย่างไรก็ตาม ข้อจำกัดในการรับรู้จากสื่อประเภทต่าง ๆ ที่พบจากผลการศึกษาสะท้อนให้เห็นว่า อิทธิพลของสื่อแต่ละประเภทเข้าถึงพื้นที่ที่ได้แตกต่างกันด้วย คือ โทรทัศน์เข้าถึงประชาชนในภาคเหนือและภาคตะวันตกได้มากกว่าภาคอื่นๆ ในขณะที่วิทยุได้รับความนิยมมากในภาคตะวันออก หนังสือพิมพ์เป็นสื่อที่ครอบคลุมได้ถึง 3 ภาค คือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคตะวันตก ส่วนสื่อโปสเตอร์นั้นมีมากในภาคเหนือและภาคตะวันตก ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า สื่อประเภทโปสเตอร์นั้นเน้นการประชาสัมพันธ์ที่ค่อนข้างเจาะจงยังกลุ่มเป้าหมายเฉพาะผู้ที่ประเมินตนเองว่าเป็นกลุ่มหนึ่งที่อยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อ

เมื่อพิจารณาประกอบกับข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนแล้ว จะเห็นได้ว่าการแพร่ของสื่อ นั้น ชุมชนบางแห่งยังไม่เคยเห็นสื่อรณรงค์เกี่ยวกับเอดส์ อย่างไรก็ตาม สื่อที่ประชาชนในชุมชนได้รับรู้มักเป็นสื่อประเภทโปสเตอร์และแผ่นภาพรวมทั้งแผ่นพับ ซึ่งหน่วยงานที่เกี่ยวข้องนำไปแจกให้ ทั้งนี้ จากผลการศึกษา พบว่า กลุ่มเป้าหมายที่ควรให้ความสนใจเป็นพิเศษ ได้แก่ ผู้ที่มีรายได้น้อย ว่างาน (ซึ่งรวมไปถึงแม่บ้าน นักเรียน นักศึกษา) และผู้ที่ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจและรับจ้าง นอกจากนี้ ยังมีกลุ่มวัยรุ่นที่ยังคงมีพฤติกรรมที่ท้าทายขอบเขต และขาดความระมัดระวัง รวมทั้งกลุ่มผู้หญิงที่สมรสแล้วซึ่งมีโอกาสได้รับเชื้อจากสามีได้ง่ายกว่า ในทางกลับกัน เพศชายที่สมรสแล้วกลับมีความกลัวต่อการติดเชื้อมากกว่าหญิงที่สมรสแล้ว ทั้ง ๆ ที่โอกาสการติดเชื้อของกลุ่มสมรสไม่ว่าชายหรือหญิงต่างมีโอกาสเท่า ๆ กัน

เมื่อพิจารณาอัตราร้อยละของผู้ที่ประเมินตนเองว่าอยู่ในกลุ่มเสี่ยงที่มีมากกว่าครึ่งหนึ่ง

ร้อยละ 56.0 ดังนั้น การดำเนินการในด้านการรณรงค์จึงต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและรัดกุมมากยิ่งขึ้น เพราะข้อมูลดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่าประชากรเป้าหมายกว่าครึ่งที่อยู่ในกลุ่มซึ่งเสี่ยงต่อการรับเชื้อและอาจเป็นผู้ป่วยเอดส์ได้ในที่สุด และเมื่อพิจารณาอัตราการรู้จักกับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์แล้ว พบว่าร้อยละ 34.3 หรือประมาณ 1 ใน 3 รู้จักผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ไม่เกิน 10 คน ทำให้สามารถประมาณการได้ว่าในสังคมปัจจุบันมีผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์จำนวนมากที่ไม่เปิดเผยตนเอง และที่สำคัญ คือ ผู้หญิงจะรู้จักผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์มากกว่าผู้ชาย โดยเฉพาะผู้ที่มีอาชีพรับจ้าง รายได้ต่ำ การศึกษาระดับประถมศึกษา และอาศัยอยู่ในภาคเหนือและภาคใต้ แสดงให้เห็นว่าผู้ป่วยเอดส์และผู้ติดเชื้อเอดส์ส่วนใหญ่น่าจะเป็นผู้ที่อยู่ในกลุ่มที่มีคุณลักษณะใกล้เคียงกัน ดังที่ปรากฏในกรณีตัวอย่างที่เป็นกรณีศึกษา

อภิปรายและวิจารณ์

ความคิดเห็นของประชาชนโดยทั่วไปในภาพรวมเกี่ยวกับการยอมรับและไม่ยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ส่วนหนึ่งขึ้นอยู่กับสาเหตุของการติดเชื้อและการป่วยเป็นเอดส์ เช่น ถ้าป่วยเป็นเอดส์หรือติดเชื้อจากเรื่องทางเพศแล้ว คนส่วนใหญ่จะรู้สึกไม่ยอมรับ แต่ถ้าติดเชื้อเพราะเหตุอื่น ๆ เช่น จากการรับเลือด เจ็บป่วยหรือจากเครื่องมือรักษา รวมทั้งจากสามีหรือภรรยา ประชาชนจะรู้สึกเห็นใจสงสารและห่วงใย นอกจากนี้ การดูแลผู้ป่วยนับเป็นปัญหามากเพราะเอดส์เป็นโรคที่ไม่มีผู้ใดต้องการดูแล แต่เพราะความจำเป็น ทำให้บุคคลใกล้ชิด เช่น พ่อ แม่ ภรรยา สามี บุตร ญาติพี่น้องต้องดูแลโดยให้การเอาใจใส่และให้กำลังใจ ภายใต้งैอนไขที่จะต้องทำตัวให้เป็นปกติ เพราะผู้ที่ป่วยและติดเชื้อเอดส์ส่วนใหญ่จะไม่บอกความจริงให้พ่อแม่ คู่สมรสและพี่น้องรับรู้เนื่องจากเกรงจะถูกรังเกียจ ประกอบกับการรับรู้และความเข้าใจต่อโรคเอดส์ในระยะแรก ๆ ที่ได้รับโดยผ่านสื่อต่าง ๆ มักเน้นที่ความรุนแรงของโรค มีผลทำให้คนทั่วไปเกิดความกลัวและรังเกียจผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์มากยิ่งขึ้น แต่ผลดีที่เกิดขึ้นคือ สามารถลดและหยุดพฤติกรรมเสี่ยงต่อการติดเชื้อเอดส์ อย่างไรก็ตาม การสร้างทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ยังคงเป็นเรื่องที่ต้องกระทำอย่างต่อเนื่องและละเอียดอ่อน และที่สำคัญคือการผลิตสื่อที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายด้วยการเจาะลึกถึงพื้นที่และคุณลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมายจะทำให้ได้ผลมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลจากการศึกษาพบว่ากลุ่มเป้าหมายโดยเฉพาะที่เป็นกลุ่มเสี่ยงนั้น คือ กลุ่มผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อกลุ่มวัยรุ่น กลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว และกลุ่มประชาชนทั่วไปที่มีลักษณะเป็นผู้มีรายได้น้อยว่างงาน

และผู้ที่มีอาชีพรับราชการ รัฐวิสาหกิจ และรับจ้างที่มีรายได้ประมาณ 5,000 บาท และอยู่ในพื้นที่ภาคเหนือ และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สำหรับสื่อที่ใช้ในการณรงค์เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการยอมรับจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนเนื้อหาสาระให้เหมาะสมแก่ผู้รับ นอกจากนี้การใช้ช่องทางสำหรับการเผยแพร่สื่อจำเป็นต้องพิจารณาโครงสร้างของชุมชนประกอบด้วย เพราะการใช้สื่อที่มีการแพร่กระจายอย่างรวดเร็วมิใช่จะได้ผลดีเสมอไป จึงต้องมีความระมัดระวังเป็นพิเศษและที่สำคัญคือทำอย่างไรที่จะให้สื่อที่ผลิตเพื่อการรณรงค์นั้นส่งผลดีต่อประชาชนทั่วไปให้มีทัศนคติที่ดีต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อโดยการยอมรับมากกว่าต่อต้าน ในทำนองเดียวกันผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้นกับตนไม่แอบแฝงหรือปิดบังตนเอง ซึ่งจะทำให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้อย่างถูกต้อง

สรุป

จากการศึกษาพฤติกรรมการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ของประชาชนทั่วไป พบว่าปัจจัยทางด้านสังคมของประชากรกลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 30 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี อาชีพส่วนใหญ่รับราชการหรือทำงานในหน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เกินกว่าครึ่งหนึ่งของกลุ่มประชากรตัวอย่างไม่เคยรู้จักกับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้มีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดภาคเหนือและภาคใต้มากที่สุด ในด้านความรู้สึกรู้สึกที่มีต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ เกินกว่าครึ่งหนึ่งมีความสงสาร เข้าใจ สำหรับความกลัวต่อการติดเชื้อ เพศชายจะรู้สึกกลัวมากกว่าเพศหญิง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคเหนือเป็นภาคที่มีผู้ป่วยเอดส์ค่อนข้างหนาแน่นโดยเฉพาะภาคเหนือ ผู้ที่มีความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์คือ ประชากรตัวอย่างที่เป็นเพศหญิง ซึ่งมีสถานภาพสมรสโสด อาชีพรับราชการและพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีการศึกษาระดับปริญญาตรีขึ้นไป อาศัยอยู่ในภาคกลางและภาคตะวันตกจะมีความเข้าใจในระดับที่มากกว่าภาคอื่น ๆ ในด้านอิทธิพลของสื่อประเภทต่าง ๆ ที่มีส่วนทำให้เกิดการยอมรับหรือต่อต้านผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ พบว่า เพศไม่มีความสัมพันธ์กับอิทธิพลจากสื่อทุกประเภท ระดับการศึกษามีอิทธิพลโดยเฉพาะกับสื่อวิทยุและแผ่นพับ สื่อที่มีผลต่อพฤติกรรมเชิงบวกและลบคือ โทรทัศน์ อย่างไรก็ตาม ยังพบอีกว่าความสัมพันธ์ระหว่างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับโรคเอดส์และพฤติกรรมการยอมรับมีความสัมพันธ์กันคือ ผู้ที่มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องจะมีพฤติกรรมการยอมรับมากกว่ากลุ่มที่มีความรู้ความเข้าใจไม่ถูกต้อง ประกอบกับผลการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนที่ให้ข้อมูลว่าการให้ข้อมูลข่าวสารการใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันระหว่างผู้ป่วยและคนในชุมชนควรกระทำอย่างต่อเนื่อง ใช้ภาษาง่าย ๆ และหลีกเลี่ยงการให้ข้อมูลที่สร้างความกลัวและรังเกียจผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการปรับปรุงกิจกรรมการยอมรับของประชาชนทั่วไปที่มีต่อผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ในประเทศไทย คือ ควรมีการสร้างความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับโรคเอดส์ โดยเฉพาะความรู้ในขั้นพื้นฐาน การปฏิบัติต่อผู้ป่วยและการป้องกัน การให้ข่าวสารข้อมูลแก่ผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์และประชาชนทั่วไปที่ต้องการข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับตนเองและผู้อื่น นอกจากนี้ ควรให้ความสนใจกับกลุ่มสตรีที่สมรสแล้ว กลุ่มชายโสดและสมรสแล้วซึ่งเป็นกลุ่มเสี่ยงรวมทั้งกระตุ้นให้ผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์แสดงตน แนวทางหนึ่งที่จะทำให้เกิดการยอมรับผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ได้คือ การเร่งดำเนินการรณรงค์เพื่อต่อต้านการแบ่งแยกและกีดกันผู้ป่วยและผู้ติดเชื้อเอดส์ออกจากสังคมปกติ และพัฒนาสื่อที่ใช้สำหรับการสร้างการยอมรับโดยการผลิตสื่อที่ให้ภาพเชิงบวกโดยมีเนื้อหาที่ผสมผสานและสอดคล้องกับขนบธรรมเนียมประเพณี และควรเลือกใช้สื่อที่สามารถเข้าถึงประชาชนให้เหมาะสมกับพื้นที่ด้วย

คำขอบคุณ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ชุลีพร เกษโกวิท ที่กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำเกี่ยวกับเรื่องสื่อ และขอขอบคุณสำนักประสานนโยบายและแผนงานโรคเอดส์ สำนักนายกรัฐมนตรี ที่ได้สนับสนุนงบประมาณสำหรับการศึกษาวิจัย

บรรณานุกรม

1. เปี่ยมปิติ ช่างสาร. การศึกษาผู้ป่วยโรคเอดส์ของพยาบาล. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสังคมสงเคราะห์การแพทย์และสาธารณสุข, คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2534.
2. พรชัย พงศ์สงวนสิน. ปฏิกริยาทางจิตสังคมต่อโรคติดเชื้อเอดส์. ว.โรงพยาบาล ศรีธัญญา, 2 (1), ม.ก.-เม.ย., 2532.
3. เพลินพร ผิวงาม. ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับนวัตกรรมของประชาชน: ศึกษากรณีโครงการมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังคุณภาพน้ำบริโภคในหมู่บ้าน ต.คูบัว อ.เมือง จ.ราชบุรี. วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, คณะสังคมสงเคราะห์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2533.

4. ระดม เศรษฐกร. การรับสื่อเปลี่ยนแปลงใหม่ ๆ ในท้องถิ่นชนบท. ว. *พัฒนาชุมชน*, 18 (4), เม.ย., 2512.
5. วรชัย ทองไทย และอรพินธ์ พิทักษ์มหาเกตุ. ความรู้ การรับรู้ข่าวสารและพฤติกรรมเกี่ยวกับโรคเอดส์. โครงการสำรวจประสิทธิผลของสื่อสารโรคเอดส์ต่อพฤติกรรมและค่านิยม. สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล, 2536.
6. สืบพงษ์ ไชยพรรค. การยอมรับการคุมกำเนิดของกลุ่มวัยรุ่นในสถาบันอาชีวศึกษา กรณีศึกษาเฉพาะเขต อ.เมือง จ.ขอนแก่น. วิทยานิพนธ์สังคมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาการแพทย์และสาธารณสุข, คณะสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา มหาวิทยาลัยมหิดล, 2530.
7. เสาวนีย์ พันธุ์พัฒนกุล. การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับบทบาทของครอบครัวในการดูแลผู้ติดเชื้อเอดส์ เอช ไอ วี และผู้ป่วยเอดส์ ณ หมู่บ้านดอกบัว ต.ท่าวังทอง อ.เมือง จ.พะเยา. วิทยานิพนธ์ สาธารณสุขศาสตรมหาบัณฑิต คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2537.
8. โสภกา ชูพิชัยกุล. การศึกษาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ ทักษะคิดและพฤติกรรมของบุคคลทั่วไปของ บุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับโรคเอดส์ บุคคลที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อโรคเอดส์ของผู้ป่วยโรคเอดส์ และของครอบครัวผู้ป่วยโรคเอดส์ต่อคำว่า “เอดส์” และต่อ “ผู้ป่วยโรคเอดส์”. (ไม่ปรากฏ ปีที่พิมพ์)
9. Bandura, A. Self Efficiency Toward an Unifying Theory of Behavioral Change Psychological. Holt, Rinchant Winston, New York, 1977.
10. Rogers, E.M. Diffusion of Innovations. Third Printing. The Free Press, New York, Jul., 1965.
11. Rogers, E.M. and Shoemaker, F.F. Communication of Innovations: A Cross-Cultural Approach. The Free Press, New York, 1971.
12. U. Wallston, B.S., and Walston, K.A. The Focus of Control and Health: A Review of the Literature. Health Education Monographs IX, 1987.